

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi Nrul 1 | a

INȘERTIUNILE
se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loz
deschis costă șirul 20 fi.

Manuscrisurile nu se în-
apoiază.

ROMÂNUL

Basarabia

De Alex. Hodoș.

în fața ei zadarnică, — numai vreme și putere perdută.

Sunt dureroase aceste constatări, dar nu putem și nu trebuie să ni-le ascundem, — mai ales acum nu, când chestiunea de viață sau de moarte pentru Basarabia românească se pune cu mai mare apăsare, poate, decât oricând.

Azistăm la un fenomen care s'a mai produs, pe vremuri, și prin alte părți ale teritoriului locuit de români, — iar acum se repetă în Basarabia. Este fenomenul acesta, că clasele suprapuse sunt mai ales acelea cari dau din sânul lor pe transfugi și renegeți, — pe când masele populare sunt mult mai rezistente, ele continuă a alcătui rezervoriul nesecat al forțelor naționale mereu reîmprospătate.

Acesta este cazul și în Basarabia astăzi. Boieri sau cărturari sunt aceia cari se desfac dela sânul nației lor, și se mărturisesc gata a-și schimba numele și limba, tradițiile și obiceiurile, firea strămoșească, cu altele, de împrumut astăzi, pertruca mâne, pe depliu asimilați, să se piardă de veci în marea străinătăților. Dar cei cari stăruiesc în „moldovenismul” lor sunt oamenii din popor, sunt oamenii simpli pe cari îi conduce instinctul rasei, mai mult decât alte instincte cari se desvoltă la cei spoși cu o cultură mai rafinată.

Boierii și cărturarii basarabeni — cu puține excepții — sunt, după muscalul oprimator, cei mai vinovați de starea de

astăzi a fraților din Basarabia cei „de pe ultima treaptă în privința conștiinței naționale”. Nu și-au făcut de o sută de ani, și nu-și fac astăzi, datoria. Nu au făcut, și nu fac, ceea ce puteau sau ar putea să facă — și lucrul s'a dovedit atunci când totuș s'a ivit o oarecare încercare de înviorare a vieții românești basarabene, mai acum câțiva ani. Încercarea aceea, care a umplut atunci de multă bucurie și de multe speranțe tot neamul românesc, a arătat că se poate totuș lupta, că se poate ajunge la rezultate destul de frumoase, cu stăruință, cu energie și cu neînfricare.

Dar zorile acestea n'au avut urmare, ele s'au stins abia ivite, — și de unde începuseră să ne vină din Basarabia ziare, macar că și scrise cu litere rusești, ceea ce îndurera gândindu-ne cum și semnul esterior al latinității noastre, care este scrisul cu literele strămoșești, a rămas necunoscut fraților de peste Prut, — acum nu mai vedem nici macar atâta, — s'a lăsat din nou întuneric și dezolare, și nu ne mai vin, din trupul frânt al Moldovei, decât iarăș oftări înăbușite, ghicite mai mult, dar cu atât mai dureros pătrunzătoare în sufletul nostru.

Le spunem toate acestea, le spunem pe față, — deși știm că mai avem și alți dușmani — avem mulți dușmani noi, — cari se vor grăbi iarăș să profite de constatările ce facem cu privire la starea românilor din Basarabia, pentru a ne scoate ochii cu suferințele acelor și a ne contesta nouă, la rândul nostru, dreptul de a ne plânge de soarta noastră. Căși când faptul că altul ucide, ar putea cuiva dreptul ca dânsul să răne

Scrisoare postumă

(găsită la un sinucis).

Viața e o sărbătoare plină
De cântec, de jocuri, visărie,
De flori, de sărutări, de poezie
De visuri, de armonii și de lumină.

E un bal, e o petrecere deplind,
Alaiu de sgomotoasă frenezie,
E un banchet superb, e o beție
Cu vin gustos, în spumă cristalină!

Iar moartea-i somnul, e adâncă pace,
E-odaia ta în care totul tace,
Te-e patul ce te-așteaptă cu olină.

Frumos, vârtejul vieții dar te-apasă
Și doritor atunci de-a morții tihnă
Te furizezi din bal și pleci acasă.

„Viața Românească”

M. Codreanu.

Informațiuni literare

Un simbolist

1. Alexandru T. Stamatiad, *Femeile ciudate*. Piesă într'un act. — Prețul 1 leu.
2. Acelaș, *Poemele în proză ale lui Baudelaire*. Traduceri (1912.) — Prețul 20 lei.

1. După poemele dela 1910, despre care am vorbit, d. A. T. St. împreună cu d. Constantin Rialt — al cărui nume este un pseudonim — a publicat o piesă, care s'a și jucat la „Teatrul modern”.

După d. Em. Gârleanu (a cărui scrisoare servește drept prefață) piesa ar „putea sta alături cu cinsto lângă multe dintre ale lui Strindberg”. Da? Aș dori — de dragul discuției — să știu anume lângă ce piese, căci A. Strindberg a scris până acum 47 de drame. Alceva nu aș dori, căci restul n'ar putea fi decât o apreciere din puncte de vedere ale dramaturgiei lui Strindberg, iar aceasta fi- rește mi-aș rezerva-o, Strindberg ar cere în tot cazul: un motiv puternic și însemnat și înălțarea oricărui efect calculat; o tratare liberă, determinată numai de unitatea concepției, o formă determinată numai de motiv. Eu însă cred că „Femeile ciudate” nu se ridică la înălțimea acelor valori literare, care să merite o comparație cu dramaturgia celebrului, mult-muncitului și neînfrântului, originalului suedez Strindberg.

Iată ce am de zis fără privire la Strindberg.

Dacă „ciudat” înseamnă „anormal” titlul piesei este exact; altfel nu.

„Femeia” — care nu are nume — este zilnic bătăi crunte dela Casimir și nu fuge dela el, deși nu-i este soție legitimă. Abia încearcă odată să fugă — în piesă — și se'ntoarce îndată înapoi cu un dulce „Sașa!” pe buze; pleacă cu dragul Sașa spre camera lor, unde își iea strajnică cină de bătaie și ferită se culcă iarăș cu soțul său. Sașa este (în viață) gol, deci o iubeste; Sașa ar trebui s'o isgonească, fiindcă este, fiindcă o crede necredincioasă; dar nu; Sașa o caută, o aduce înapoi, o bate bine și apoi o sărută iarăș cu dragostea cea veche.

În astfel de cazuri poporul nepricepător vorbește de dragoste pipărată; iar doctorii vorbesc despre o formă anormală a iubirii. Formei, mai exact: formelor acestora li-s'a dat numele de sadism și masochism, sau, pentru amândouă formele, de algolagnie. Sadistul produce dureri — în piesa aceasta: bate —, fiindcă simte o plăcere sexuală când bate, când produce iubitei dureri crude; masochistul simte plăcere de acelaș fel, dar suferind el durerile, cerându-le chiar: Durerea este pentru ei un mijloc de a se excita sexual. Că aceste cazuri sunt perversități sexuale este evident și pentru ceice n'au studiat psihologia iubirii normale și anormale, necum pentru ceice au avut această curiozitate de mult folos pentru orice critic literar.

Mai mult de jumătate din toate literaturile lumii se ocupă doar cu amorul. Trebuie deci să-l cunoști, dacă vorești să poți vorbi cu siguranță

Relațiunile anglo-germane

Destăinuiri și probabilități

Numirea baronului Marschall von Bieberstein ca ambasador al Germaniei la Londra a provocat în cercurile politice și diplomatice o adevărată emoție. Iamca și-a zis: Trebuie, ca Germania să urmărească un anumit scop dacă numește la Londra pe cel mai iscusit diplomat al său, pe decanul ambasadorilor baronul Marschall, care are 70 de ani și... o lungă experiență diplomatică.

Se știe câtă influență a exercitat baronul Marschall la Constantinopol. El știa să facă presiuni asupra partidelor politice, asupra sindicatelor financiare, asupra opiniei bărbaților politici conducători și chiar și asupra opiniei publice reprezentată prin presă. Și baronul de Bieberstein a obținut rezultate admirabile cu ajutorul acestei metode.

Este deci firesc, ca numirea unui diplomat de talia baronului Marschall la Londra să provoace în cercurile care urmăresc activitatea diplomatică o *curiositate* vădită și poate chiar și o *inșirare*. Ce urmărește Germania prin numirea aceasta, care constituie o adevărată trăsătură de șah diplomatică? Sau poate crede Germania, că va izbuti să-și creieze la Londra o putere ca aceea la Constantinopol, că baronul Marschall își va întrebuița din nou cunoscuta metodă care acolo, în Turcia, a reușit așa de bine?... Dar este o deosebire, o deosebire enormă, între Constantinopol și Londra și baronul Marschall ar suferi un eșec desăvârșit dacă s'ar încumeta a se folosi în Anglia de aceleași mijloace ca în Turcia sau ar urmări aceeași politică de influență!

Multă lume din Anglia atribuie misiunii baronului Marschall von Bieberstein la Londra scopuri mari și misterioase. Numirea lui este o enigmă pe care în momentul de față în zadar am încerca să o deslegăm. Timpul care dă totul la iveală va lămuri și această chestiune cum obs-

cură. Tot ceace putem face este să luăm în considerare anumite *destăinuiri* ce s'au făcut zilele acestea cu privire la rostul numirii baronului Marschall și să facem un fel de calcul al probabilităților. Credem, că în acest mod vom putea ghici scopul principal al acestei mișcări în diplomația germană.

Ziarul „Daily Mail”, comentând numirea baronului de Bieberstein, a făcut o destăinuire care, pusă în legătură cu această numire, aruncă o lumină nouă asupra scopurilor urmărite de Germania. Destăinuirea ziarului englez este de ordin istoric. Pentru cei cari cunosc bine istoria europeană dela 1870 încoace această destăinuire nu cuprinde un adevărat secret. Ea nu este decât confirmarea unor presupuneri cari se făceau de mult.

„Daily Mail” spune anume că după înfrângerea Franței dela 1870—1871 cancelarul Bismarck, care era deja preocupat de ideea hegemoniei Germaniei în Europa, a încercat să câștige și pe Anglia de partea politicii sale.

Franța era învinsă și umilită, îi trebuiau mai multe decenii ca să se reculegă, să se reorganizeze. Cele cinci miliarde plătite ca despăgubire de războiul Germaniei înasă Franței o parte din vigoarea ei economică. Austro-Ungaria, unde d'abea se întemeiase dualismul, era încă destul de slabă pentru a nu putea refuza prietenia și alianța Germaniei. De altfel Austria, cu toată rușinea dela Königgrätz și cu toată înlăturarea ei din Bundul statelor germane, era recunoscătoare Prusiei că nu a rupt nici un pic de teritoriu austriac. Cât despre Italia, d'abea unită, acest tânăr stat nu se putea gândi la dușmăni, ei trebuia să primească mâna de prieten care i-se oferea. Și nu trebuie să uităm că la 1866 Italia suferise înfrângeri pe câmpul de luptă din Italia de Nord și numai grație victoriei

prusienilor în Boemia italienii au putut scutiura definitiv jugul austriac.

Mai rămăneau Rusia și Anglia. Rusia era preocupată să spele pata ce a lăsat pe onoarea ei războiul Crimeei. Cu ochii ațintiți spre statele balcanice, spre Marca Neagră, spre Constantinopol, rușii nu prea își băteau capul, după 1871, cu afacerile din Apus. Ei erau buni bucurători că au scăpat de sub pumnul de fier al lui Napoleon III și că puteau să-și reconstruiască flota din Marca-Neagră și arsenalele. Ea se pregătea de război, care a și izbucnit în primăvara anului 1877.

Singură Anglia își conservase întreaga ei putere, tot prestigiul ei secular și libertatea de acțiune. Dacă, după 1871, Bismarck ar fi izbutit să încheie o alianță sau o înțelegere cu Anglia, triumful său ar fi fost complet, căci astăzi Germania ar fi scăpată de rivala ei cea mai tenace, cea mai periculoasă. Dar Anglia s'a ferit de mrejele lui Bismarck, și-a păstrat independența în politica sa externă.

Politica tradițională a Angliei este de a veghea ca nici o mare putere din continent să nu se întărească prea mult, pentru a nu periclita puterea maritimă a regatului insular. De aceea a combătut cu atâta îndârjire pe Ludovic XIV, pe Napoleon I, și de aceea pune acum atâtea pedici în fața desvoltării prea mari a Germaniei. Nimeni nu va păzi mai bine *echilibrul* european ca Anglia.

Salisbury, pe atunci prim-ministru al Angliei, a refuzat pur și simplu propunerea de alianță a lui Bismarck, spunând, că o asemenea alianță nu intră în vederile politice ale Angliei, care nu vrea să se amestece în conflictele statelor din continent: Anglia rămâne insulă.

Nu putem oare să facem o legătură între acel plan al cancelarului de fier, peste care au trecut atâtea decenii, și situațiunea de astăzi a relațiilor anglo-germane? Să nu fie oare numirea baronului Marschall ca ambasador în Anglia o nouă încercare a Germaniei de a împăca pe dușmana ei care o urmărește ca o perseveranță din ce în ce mai rău-voitoare?

prăpădi, lăsând în putere numai intelectualul lui tare.

Dela 1860 era bolnav. Nu mai putea să stea de vorbă nici cu prietenii; se simțea pe marginea prăpăstiei, aproape de sinucidere, căzut în atonie și în desnădejde.

În 1867 muri acoperind pe vici cu pleapele, acea tristețea nespusă care îndurerase pe toți cei-ce-i pândiră ultimele zile.

Aceste sunt numai câteva note înșirate (după M. Brun) numai pe scama celor ce nu-l vor fi cunoscând de loc pe Charles Baudelaire. Dar ele sunt destule, ca să atragă atenția asupra fondului psihofizic din care au răsărit poemele traduse de A. T. St.

Cum le traduse? A. T. St. a eliminat o indicație prețioasă: prefața, scrisoarea către Houssaye; iar din cele 50 de poeme a tradus numai 25. Și din aceste a eliminat pe ici pe colo câte ceva, fiind condus de intenția de a-l face cât mai plăcut cititorului român. Ar fi însă inutil să discutăm elisiunile arătate. Și în cele 25 de poeme Baudelaire se vede tot, ca în tot.

Și cum se vede?

El este și aici un suflet obosit. El mai poate privi, el mai simte, este chiar fericit că poate să simțea simțirile altora, dar nu mai vrea. Zarva din port nu-l mai atrage; de pe corabia ce-l legăna mal n'ar voi să mai descindă, deoarece dincolo de mările și sărbătorile ei. Departe de elo i-ar fi mai bine, departe, ori unde, numai „afară din lume” să fie.

El nu mai are speranțe; nu mai are nici una; este cu desăvârșire nepăsător; Singur, obosit, nepăsător, bolnav. Dar din boala lui iese o poezie ca *Streinul*:

Streinule, pe cine iubești mai mult, răspunde-mi: pe tatăl,
pe mama, pe sora sau pe fratele tău?
— N'am nici tată, nici mamă, nici soră, nici frate.
Atunci poate îți iubești prietenii?
— Rostești un cuvânt al cărui înțeles mi-a rămas până
astăzi necunoscut.
Fără îndoială atunci îți iubești țara?
— Nici n'am auzit de ea.
Poate iubești frumusețea?
— Aș iubi-o cu dragă inimă, dar'ar fi nemuritoare.
Poate aurul?
— Il urăsc precum tu urăști pe Dumnezeu.
Ei bine, atunci ce iubești, streinule ciudat?
— Imi plac norii... cari pribegesc pe cer... minunații nori!

E visător, dar visul nu-i împiedecă privirea în realități mare: Lupta pentru o pâine între doi copii, în mijlocul naturii frumoase, capătă drept bază bănuiala, că răul este primordial; saltimbancul istovit, mut și nemișcat acum, devine icoana viitorului său propriu, căci lumea este nitătoare și schimbătoare; și ca să scape o soră din sclăvie, dincolo. Dorotea trebuie să se jertfească pe sine.

Undă după undă curge tristețea, curge desgustul, pe care lumea i-l'a stărnit. Și chipurile în care el prinde desgustul și tristețea impresionează.

Nu impresionează numai. Te pune să și gândești. Sunt pasaje, care sunt chiar teorie pură, constatări abstracte.

Și din toate crește scârba lui; crește până la îndrăzneala nedreaptă din *Cănele și flaconul*. Cănele închis publicului; flaconul de parfum superioritatea ce i-ee oferă și de care cănele-public sau publicul-căne fuge pentru a mirosi mai bucuros — murdării.

Să-l citiți?

Eu l-am citit cu curiozitate psihologică; adeseori mișcat. Dar unde imbobocesc sufletele; unde ele cantă soarele și roua, ca să poată înflori; între soare și bobocii florilor, între soare și suflete n-au răana obosela, decepția, fuga de viață și desnădejdea lui Baudelaire.

Și acum să încheiu: d. A. T. St. ne-a dat până acum pesimizmul lui Baudelaire, pesimizm crescut la Paris; ne-a dat algolagnismul „femeilor ciudate” din București (care pot fi și de aiurea); și ne-a dat poemele sale originale, *la care ar trebui să se întoarcă, pentruca de acolo să plece înainte*, pe dramul său, pe care crește și flori, și speranțe.

Fie el, dacă nu poate fi și noi.

Noi! Era să ne uit.

Suntem și noi în opera lui A. T. St.; pe-o singură pagină; cu singura legătură, ce se prelungește până în *Din trâmbițe de aur*: La pagina 71 se vorbește o singură dată despre *doină* și *bu-ciium*...

G. Bogdan-Duică

Să nu fie oare misiunea baronului un gest agresiv al Germaniei, sătulă de șicane și o rivalitate care devine zilnic tot mai suferătoare?

Credem că da. Misiunea baronului de Bieberstein este un eveniment politic de mare importanță. Acest iscusit diplomat nu se va mărgini a sonda terenul pentru scopurile politice germane, ci va face mai mult: va căuta să formeze o insulă a intereselor germane în Londra și va încerca să exercite o influență asupra guvernului englez, favorabilă scopurilor cuceritoare ale Germaniei.

Vom vedea dacă el va reuși sau va suferi o înfrângere după atâtea succese diplomatice. Convingerea noastră este, că Anglia va rămâne și de astădată insula de care nu te poți apropia decât cu gânduri bune și niciodată cu gânduri ascunse sau rele.

București, 15 mai st. n.

INTERNE

O Ligă națională cu teribile dușmănoase Românel. Citiți în ziarul „L'Indépendance Roumaine”: O ligă națională, a fost întemeiată la Sofia după modelul ligei române. Mai mulți ofițeri superiori bulgari au luat inițiativa. Liga va avea sucursale în toate orașele din provincie și va cuprinde toate corporațiunile și societățile existente, ca de pildă societățile de învățători, de ofițeri și de subofițeri în rezervă, de gimnastici, de veterani.

Approape de Sofia va fi deschis un câmp pentru exercitarea tinerimei. Scopul ligei este de a activa dezvoltarea fizică, morală și culturală a populației, de a dezvolta conștiința națională pentru interesele culturale și materiale, pentru scopurile și puterea politică a națiunii, de a lucra în sfârșit pentru a realiza unitatea tuturor bulgarilor și a tuturor țărilor bulgare. Pentru propaganda sa iredentistă liga va publica jurnale și publicații, și membrii ei vor face conferințe. Ea își va avea un organ particular.

G. Ficeff, fratele șefului statului major al armatei, a fost ales președinte al „Ligei naționale”.

Desigur ideea fondării unei lige a fost inspirată de dorința de a reinvia interesul publicului bulgar față de cauza macedoneană. Dar această mișcare este îndreptată acum și împotriva României.

În cercurile ligei naționale s'a luat inițiativa de a convoca meetinguri de protestare privitor la Dobrogea, care constituie, precum se vede, un obiect al aspirațiilor bulgare.

Aceste meetinguri sunt, în gândul organizatorilor lor, o replică la comemorarea doliului României pentru a 100-a aniversare dela răpirea Basarabiei.

Nu se poate judeca încă dacă noul curent anti-român, pornit de câțiva șovinisti va fi urmat de marele public bulgar, dar în tot cazul aceste manifestațiuni nedelicate față de un stat vecin nu vor fi binevăzute în cercurile guvernamentale, deoarece cabinetul de coaliție actual, a observat până acum atitudinea cea mai corectă în politica sa exterioară și a arătat pentru România, în special, cele mai amicale înclinări.

*

Anglia și noul ambasador german. Presa Angliei ocupându-se, întreagă, de nominațiunea baronului Marschall în calitate de ambasador al Germaniei la Londra, fixează foarte exact și pregnant situația ce găsește noul ambasador în statul pentru care a fost acreditat și condițiunile între care el și ceice l-au trimis pot aștepta rod dela activitatea ministrului de mare speranță.

Fără deosebire de partid, toate ziarele exprimă acest punct de vedere limpede și leal: „Noi englezii suntem dispuși a face tot ce e posibil pentru a ameliora relațiunile noastre cu Germania și mai ales pentru a pune capăt unei ostilități latente, care e mai mult de ordin sentimental și nu se bazează pe nimic concret. Dar e bine înțeles că nu ne vom abate dela acest principiu mare, că antanta cordială cu Franța și prietenia cu Rusia are să rămână respectată și neatinsă.”

Firește, presa franceză e satisfăcută de această accentuare unanimă a persistării în relațiunile de bună armonie cu Republica și cu Rusia, în ajunul venirii baronului Marschall, socotit de Germania ca un „deus ex machina” care deodată va pune capăt situațiunei ce a creat însuș regele Eduard, și va da configurație nouă Europei.

*

Domnia decedatului rege al Danemarcei Frideric VIII. Am anunțat în numărul trecut despre moartea subită alui Frideric VIII, regele Danemarcei, a vendilor și goților, principele de Schleswig, Holstein, Steinau, Dithmarschen, Lauenburg și Oldenburg. El a domnit 6 ani, adică dela 1906 (ian. 29), când a murit tatăl său, regele Christian IX, care a fost primul rege al Danemarcei din dinastia Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg, care a ajuns pe tron, după ce la 1863 a murit cel din urmă descendent, regele Frideric VII din dinastia de Oldenburg, care dinastie a domnit timp de 400 ani în Danemarca.

Începutul domniei lui Frideric al VIII-lea n'a fost fără griji. Insula Island cea mai însemnată provincie a Danemarcei și care încă de pe timpul viking-ilor își, avea autonomia ei proprie în cele interne, se pregătea, ca să se rupă de regatul danez. În poporațiunea acestei insule decând și-a serbat în 1874, în prezența regelui Christian IX, jubileul milenar al existenței sale, s'a deșteptat dorința după o independență mai largă și ea voia să fie legată cu Danemarca prin o uniune personală numai.

Frideric VIII în al doilea an al domniei sale, în vara anului 1907, ca să-i împace pe supușii săi nemulțumiți din Island, a grăbit să viziteze festiv insula, în fruntea unei flote, destul de însemnată în proporție cu puterile Danemarcei, a ministrului său și a unei comisii parlamentare de 40 membri. Cu stimă și ovații l-au primit islandezii pe rege în capitala lor Reikiavik și în apropierea acesteia pe câmpul Thingvalla au fost serbări de o strălucire istorică. Regele salutată de un scald bătrân, a adunat întreagă nobilimea Islandei în jurul său la un prânz festiv și a luat chiar parte la jocurile naționale ale poporațiunei. Islanda a fost prin aceasta vizită câștigată.

Danemarca sub domnia regelui Frideric VIII a ajuns cu toate certele dintre partide în scurt timp la înflorire. La anul 1910 o grea criză financiară amenința regatul danez. Și un deficit de 13 milioane de abia a putut fi acoperit prin urcarea enormă a tarifei căilor ferate. Zile grele au urmat când s'au descoperit defraudările fostului ministru de instrucție, Alberti, care a păgubit regatul cu 18 milioane. La 1908 regele Frideric VIII a căutat să contrabalanseze tendințele separatistice și independiste prin o constituție nouă. Femeile Danemarcei au câștigat dreptul de vot pasiv și activ pentru alegerile comunale și la alegerile din 1909 față cu 456.000 bărbați și-a dat votul 424.000 femei. Rezultatul alegerilor a fost că pe lângă 9762 bărbați au ajuns 427 femei în reprezentanțele comunale. Aceste probleme au preocupat Danemarca în anii din urmă.

*

Criza guvernului din Serbia. O telegramă

din Belgrad anunță că Protici, ministrul de finanțe al Serbiei, și-a dat demisia. Protici este unul dintre conducătorii partidului radical vechiu și abdicarea lui va face imposibilă situația cabinetului Milanovici. La alegerile parlamentare din urmă guvernul n'a putut să-și asigure majoritatea în parlament și din cauza aceasta Protici a abzis, ajungând în conflict cu primul ministru cu privire la atitudinea ce va trebui să o ia guvernul în scupștină față cu proporția nefavorabilă dintre partide.

Totodată cu ministrul de finanțe a abzis și Stepanovici, ministrul de război. Imprejurarea aceasta a hotărât guvernul sârbesc, ca luarea unei atitudini să o amâne pe săptămâna viitoare. În cercurile politice din Belgrad se crede însă, că între cabinetul și va înainta demisia.

*

Amenințarea împăratului Wilhelm. Am anunțat în numărul trecut despre știrea ziarului francez „Matin”, după care împăratul Germaniei ar fi amenințat provincia Alsacia și Lorena cu suspendarea constituției și adnexarea la Prusia. Până acum nu s'au dat nici o desmințire oficioasă, iar textul autentic al declarației până acum nu este cunoscut.

Presă germană e în o încercătură mare și crede de imposibil, că împăratul Germaniei să fi vorbit într'un astfel de ton. Elementele antigermane din Alsacia și Lorena încearcă toate mijloacele, că consiliul imperial al Germaniei să se ocupe cu declarațiile împăratului. În dieta provincială din Alsacia și Lorena se va înainta o moțiune, astfel că se va da ocazia, ca în dietă să se discute pe larg asupra acestor declarații.

După o telegramă din Strassburg, primarul de acolo ar fi confirmat știrea în esență despre declarațiile împăratului, dar textul nu e autentic. Anexarea Alsaciei și Lorenei la Prusia, împăratul a înțeles-o pe cale legislativă.

Deputatul Colshorn din partidul welfilor, a adresat o întrebare scurtă către cancelarul imperiului cu privire la autenticitatea știrilor despre declarațiile împăratului și că lua-va cancelarul răspundabilitatea pentru aceste.

*

Invaziunea Angliei pe Continent. În camera lorzilor din Anglia în cursul desbaterilor generale asupra politicii de război mai mulți peeri au făcut întrebarea, că, dacă va pretinde necesitatea, gata e în orice moment armata expediționară ca să plece pe continent. Marchizul Creve, custodele secret al pecetei statului a răspuns la întrebarea aceasta și a declarat că nu există nici o înțelegere, în sensul căreia Anglia ar avea îndatoriri militare. Anglia nu are aliați militari, din cauza cărora să ajungă în complicațiuni. N'are nici o înțelegere sau îndatoriri secrete. Alianțele Angliei sunt prietenești și de un caracter intim. Membrii camerei lorzilor sunt tot așa de competenți, ca să cumpănească puterea obligatorică a acestor înțelegeri în caz de complicațiuni externe și tot așa cunosc împrejurările, de cari Dumnezeu ferească, între cari Anglia ar fi constrânsă să întrevină.

Dr. RÓTH KÁLMAN,
MEDIC.

TEMESVÁR-ERZSÉBETVÁROS.
Strada Batthyány 2. (Colțul str. Hunyady)

Consultațiuni: a. m. 8—10, d. a. 2—4 ore.

Consultațiuni separat pentru tuberculoși.

Altoire cu Tuberculin.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

!! Pe fiecare damă o interesează !!

cele 8 zile ieftine ale filialei din Arad a magazinului de dantele din Budapesta
ARAD, bulevardul Andrássy nrul 20 [Palatul El. Fischer].

DANTELE dela 2 fil. în sus
CORDELE „ 3 „ „ „
SAUZAN și mătăsuri într'o
culoare dela 1 cor. 16 fileri
în sus.

Și perfid și prost

Aceiaș ziar, care — vestind apropiata realizare a episcopiei greco-catolice maghiare — a aprins cel dintâi focurile de biruință pe crestele imperialismului maghiar; acelaș crainic neobosit al ideii de stat național maghiar, care a încununat cel dintâi pe contele Khuen-Héderváry cu frunzele „sempiternă” ale aspirațiilor maghiare pentru meritul de a fi sursul Romei fatale încuviințare; acelaș „Budapesti Hir-lap” bine cunoscut nouă tuturor — publică în numărul său de azi un articol de o rară perfidie și de-o prostie nu mai puțin rară, împotriva noastră, a celor cari încercăm să parăm nefasta izbitură a guvernului cu o supremă reculegere a energiei noastre... Articolul e scris de unul din cei mai fervenți propagandiști ai episcopiei maghiare (Szabó Jenő) și se întemeiază pe o argumentație de-o neajunsă plasticitate pentru mentalitatea adversarilor noștri. Reproducem în cele următoare în mod sumar această stereotipă argumentație, convinși că ea poate să fie o mică contribuție la istoria celor mai nouă vremuri de urgie ce s'abat asupra noastră:

Românii — spune autorul — acuză pe bărbații de stat maghiari și pe maghiarii greco-catolici de șovinism, deși maghiarii greco-catolici n-au izbutit nici după veacuri să-și cucerească drepturile, pe cari românii și le-au câștigat de mult, din mila principilor transilvăneni și a iezuiților și împotriva preoțimeii lor filoslave. Românii puteau să-l acuze de șovinism cel mult pe baronul Bánffy, care avea de gând să maghiarizeze întâi limba liturgică a celor două biserici românești și numai pe urmă să înființeze biserica greco-catolică maghiară.

Uită genialul autor, că dacă marea industrie a maghiarizării — cum a numit-o fericitul Bjoernson — ar fi reușit să fabrice mai de mult bruma de „maghiari” greco-catolici, din cari s'a recrutat inconștienta tabără a noii episcopii, ei ar fi fost de mult fericiți cu aceleași largi drepturi de cari se bucură toate bisericile ungurești. Dar ungurii n'au fost niciodată greco-catolici și noua episcopie e menită numai pentru tranziția celor înecați în valul maghiarismului la sânul larg al mării ungurești, — iar împotrivirea noastră e tocmai pentru salvarea acestor victime, precum și pentru zăgăzuirea valului maghiar mănânat cu întreaga forță a statului spre întăriturile noastre naționale. Dacă nu acesta ar fi adevărul, pentruce bărbații politici unguri și ziarele ungurești, în special chiar „Budapesti Hir-lap” au sărbătorit și sărbătoresc venirea episcopiei ungurești, înfățișându-o drept trofeul celei mai mari biruinți ungurești din câte s'au câștigat vre-odată? Pentru ce contele Khuen a declarat că episcopia maghiară e meritul lui cel mai frumos din câte a putut să-și facă pentru ideea de stat național maghiar, când știe lumea întreagă semnificația acestei „idei”?

Nu mai puțin genial e și argumentul, că nu contele Khuen-Héderváry, nu contele Ioan Zichy și nu Ladislau Lukács (care a renunțat — zice autorul — de-a reduce dotațiunea episcopiei gr. cat. române, luând pentru episcopia ungurească o sarcină specială, numai ca să nu păgubească pe cea românească), ci baronul Bánffy putea fi acuzat de șovinism, căci el voia să maghiarizeze întâi însăși limba liturgică a bisericilor românești. Dar ce rost mai avea în-

ființarea unei episcopii gr. cat. maghiare, când maghiarizându-se bisericile românești existente, nu mai putea împiedica nimic alipirea sinceră a preținșilor „maghiari” gr. cat. la aceste biserici? O ipoteză tot atât de absurdă maghiarizarea prealabilă a bisericilor românești ca și argumentul derivat din ea.

Dar, — continuă autorul — românii nu vor să recunoască naționalitatea maghiară nici chiar a gr. catolicilor din Săcuime, din arhidieceza bisericeii române unite, ei ei își revendică până și pe maghiarii plecați din diecezele lor și arzăți în Budapesta. În grandomania lor, românii, vor să înlocuiască milenarul rit grecesc cu'n rit special românesc și ei uită, că cu ocazia unirei cu Roma n'au formulat condiția liberei întrebuintări a limbii lor și că această libertate pot s'o multumească numai iezuiților maghiari. Tot atât de neîntemeiat e și apelul lor la adresa Vienei, pentrucă ungurii vor să-și mântuiască numai pe semenii lor căzuți prizonieri în „cetatea de apărare”, cum își numesc românii biserica lor.

Credincioșii noștri din Săcuime, știm cu toții și știe și perfidul autor, sunt români năpădiți de puhoiul maghiar și-și mărturisesc înșiși romanitatea, dimpreună cu dorința lor nestrămutată de-a rămânea și mai departe la sânul bisericeii noastre, dela care ei își așteaptă nu numai fericirea religioasă, ci chiar *reînvierea lor națională*. Tot așa și ceilalți frați ai noștri răpiți dela periferiile bisericeii românești. Afirmatia că românii s'ar fi unit cu Roma și în cazul, când limba lor ar fi fost isgonită ori chiar și numai restrânsă în libertatea ei, e o temerară insultă adusă strămoșilor noștri și inconștientul maghiaron (e desigur ori un român ori un rutean desrădăcinat) o aduce în mod conștient. Tot atât de absurd e și argumentul cu salvarea din „cetatea de apărare”, căci între zidurile noastre nu sunt decât români, deși, durero, o prea neînsemnată parte din ei au uitat limba românească. Dacă statul acesta ar fi condus de oameni cari să-i înțeleagă misiunea, cea dintâi preocupare a guvernului ar trebui să fie tocmai creierea condițiilor celor mai favorabile cu putință pe seama acestor credincioși cu conștiința românească, cu scop ca să le înlesnească învățarea grabnică a limbii lor materne, împlinindu-le astfel o adâncă dorință a lor.

Românii, însă — încheie autorul — ar trebui să se bucure de înființarea episcopiei ungurești, pentrucă episcopia aceasta i-ar apropia mai mult de inima națiunii maghiare și ar putea să spere — o congruă mai grasă. Dar românii sunt grandomani, — ei vor — după înființarea noii episcopii — să romanizeze ritul grecesc, ceia ce li s'ar mai putea ierta, căci științii părinți din vechime nu se mai pot apăra azi și poate și Shakespeare ar putea să-i ierte dacă ei, în baza unor perfecte traduceri a operelor lui, și-ar revendica aceste opere. — După aceasta ironie stupid plasată, autorul mai spune că ungurii ar trebui să facă ceva pentru greco-catolicii unguri rămași în diecezele românești. Pentrucă, de pildă, în Cluj din 7208 de greco-catolici 1927 sunt unguri; în Arad din 1245 credincioși 413; în Baia-mare din 4242 credincioși 1815; în Baia de sus din 1247 credincioși 895, — deci 27—72 de procente unguri. — Salvarea este: unde nu este parohie gr.-cat. românească toți greco-catolicii să fie împărțiți la parohia romano-catolică, iar în celelalte să se ia ca criteriu limba maternă, până când românii nu i-au romanizat încă cu totul pe ungurii greco-catolici. Concluzia finală: *nu ungurii, ci românii sunt șovini.*

Din aceste rânduri imbibate de cea mai crasă perfidie aflăm două adevăruri, de sigur nebănuite de autor: *întâiul, că pe teritoriul diecezelor române gr. cat., deși credincioșii sunt cu toții români, statistica oficială a furat 27—72 procente din numărul lor în favoarea procentului unguresc general; al doilea,*

că acolo unde statistica a putut să săvârșească acest furt referințele de trai ale fraților noștri trebuie să fie atât de precare, încât să-i poată sili la negarea conștiinței lor. Două adevăruri, din cari unul foarte trist pentru noi. Dar e trist și celalalt, pentrucă e totuș umilitor pentru noi, ca un popor, care cu astfel de operațiuni își câștigă neînsemnatul escedent numeric asupra noastră, să ne poată brusca — veacuri întregi și cu o îndrăsi eală tot atât de fabuloasă ca cea din răser-nescuta poveste a lupului cu mielul și nu cu un mai puțin revoltător cinism, — în cele mai elementare aspirații de existență ce mai cutezăm să le formulăm.

Ar trebui să pătrundem mai serios în psihologia acestei situații umiltoare și în loc de-a ne risipi și mai mult forțele în supărări neîntemeiate, să cercăm a fi mai susceptibili față de dușmanii noștri de moarte și nu față de acei din rândurile noastre, cari găsec că a sosit în adevăr timpul să ne întrebăm serios: ce ne mai rămâne de făcut în aceste timpuri, cari reclamă o atitudine supremă din partea noastră a tuturor?

Dela frați DIN ROMÂNIA.

Dela Academia Română. Academia Română și-a ținut mercuri după amiazi, prima sa ședință din sesiunea de primăvară, sub președinția d-lui Iacob Negruzzi.

Președintele academeii a exprimat în termeni mișcători regretul instituției pentru pierderea lui Ioan Pușcariu membru și decan de vârstă al Academiei.

Oratorul aduce la cunoștință membrilor Academiei că o sumă de 3 milioane a fost votată de parlament pentru clădirea bibliotecii academeii. Exprimă cu ocazia aceasta mulțumirile doctului corp față de M. S. regele Carol augustul protector și președinte de onoare al Academiei, față de parlament și față de d. C. C. Arion ministrul instrucțiunii publice.

În mijlocul aplauzelor a propus să se citească următoarea telegramă:

„Academia Română, deschizându-și astăzi a 46-a sesiune generală, prezintă augustului președinte și președinte de onoare și a sentimentelor sale de recunoștință, pentru sprinjinul constant, ce a dat acestei instituții și urează M. Voastre, M. Sale Reginei și întregii familii auguste regale, mulți ani de sănătate și de fericire, pentru a continua opera providențială a ridicării patriei și rasei!”

I. Negruzzi.

D. Dem. A. Sturza, secretar perpetuu al Academiei citește darea de seamă pe 1911—12.

În darea de seamă se găsec de asemenea cuvinte pline de căldură față de regele României, datorită înaltei intervenții a căruia s'a acordat creditul de 3 milioane.

Expozeul se termină prin cuvintele:

„Termin expunerea mea asupra lucrărilor din ultimul an, amintindu-vă că sunt acum 28 de ani, în 1884, mi-ați dat misiunea de a conduce în calitate de secretar general serviciile Academiei noastre”.

„Am făcut tot ce este în putința mea pentru progresul și ridicarea Academiei sub toate raporturile întru cât am convingerea profundă, că această instituție este și trebuie să fie din ce în ce mai mult organul vieții culturale, al progreselor și al exaltației rasei române întregi, pe toate terenurile culturale intelectuale”.

DIN MACEDONIA.

Macedoromânii în America. Societățile lor naționaliste. Citim în ziarul „Dreptatea” valorosul confrate aromân care apare la Salonic (Turcia):

„Societățile naționaliste aromâne din America sunt mai ales opera tinerilor cu carte ești de

Litere - Arte - Științe

ZĂDARNIC

Zădarnic mamă mă mai plângi
Căsa o fost să fie...
Zădarnic mâinile îți frângi
Și inima pustie...

Și tot zădarnic rugăciuni
Tu bați în nopți senine —
Și-atâtea cruci și 'nchinăciuni
Mai faci tu, pentru mine...

Zădarnic milă mai cerșești
Ceresului părinte...
Zădarnic te mai amăgești
De-a mă vedea cuminte!..

De-a mă vedea voioasă iar
Cu față 'mbujorată...
Sunt toate mamă în zădar!
Nu sunt ca altădată...

Mi-o fi ursit așa... eu știu?
Nu mă cunosc pe mine...
Mi-e astăzi sufletul pustiu
Și inima ruine!..

Cornelia Langa

Griboiedoff și Lermontoff

(Studiu din literatura rusă).

Pușkin a murit în duel. Moartea lui însă ori și cât să fie de tragică nu a încheiat epoca romantizmului, nici seria sfârșiturilor tragice, ce le-au avut favoriții Parnasului rus pe timpul acesta. Aflăm un fenomen rar. Istoria literaturii ruse par'că nu s'ar ocupa în epoca aceasta decât cu soarta martirilor și sclavilor ei: Pușkin cade în duel în etate de 38 de ani, Griboiedoff e asasinat în Teheran, Lermontoff își află moartea în duel ca tânăr de 27 de ani, lui Venewitinoff societatea i-a cauzat moartea când era de 25 de ani, Ryleieff a fost spânzurat, pe Kolzoff îl năcăjește o rudă de a lui până la moarte, în etate de 33 de ani s'a stins deja, Polesaieff ajunge în Siberia, Bielinski înnebunește. Poate s'ar mai putea continua seria.

În prejurul lui Pușkin e deasă pădurea romantică, dar dintre acei poeți cărora le-a zămbit muza mai cu seamă doi se înalță: *Griboiedoff* și *Lermontoff*. Primul nu ne-a lăsat altceva, decât o comedie, dar această comedie e capodeopera dramaturgiei rusești, ea poartă titlul: „*Mintea îți face pricaz*”. În literatura universală mai aflăm încă opere, cari seamănă cu această comedie, ea seamănă în mai multe privințe cu *Mizantropul* lui Molière, în *Revizorul* lui Gogol întâlnim din nou aceia veselie tirană, care e de regulă ironia comediei rusești. De Voguë susține, că piesa teatrală a lui Griboiedoff stă cu mult mai presus decât comedia lui Gogol, pentru că cuprinde în sine cu mult mai mult, e mai profundă și spiritualitatea ei e de natură mai fină. Autorul și-a scris comedia ca și Kryloff în iambi și a respectat receptul pseudoclasic: unitatea. Acțiunea se petrece în decursul unei singure zile, tot în același loc: numai odăile se schimbă în casa lui Tamusoff. Conținutul e cât se poate de simplu: Ciazki zboară acasă pe aripele dorului și a iubirii, după ce trei ani a fost în străinătate, el zboară la Sofia Tamusoff cu care s'a crescut împreună. Sofia însă e amoroasă de demult într'un nevrednic, în secretarul tatălui ei: Molcialin, care la aparentă o iubește, pe când el numai protecția vrea să câștige prin ea. Ciazki observă înstrăinarea Sofiei, se interesează și află secretul ei încă în aceeași zi. Desiluzionat și năcăjit părăsește casa unde s'a crescut, iar Sofia rămâne singură, după ce a descoperit indolența și calcularea lui Molcialin. Numai lipsa unui sfârșit mai viu deosebește această comedie de numeroasele farze franțuzești¹⁾ „*Mintea îți face pricaz*” nici azi nu s'a învechit, pe când cetind și cele mai frumoase pagini romantice simți duhul mucegăios, cel răspândesc florile ofilite. Griboiedoff e interesant în general, pentru că stă departe de orice clasificare; era contemporanul lui Puș-

kin, dar nu a înțeles principiile, cari l-au condus pe Pușkin; Griboiedoff era adâncit în studiarea moravurilor vechi rusești, era dușmanul tuturor reformelor.

Însă nici autorul celei mai celebre comedii rusești nu a avut mai bună soartă decât contemporanii lui: Klotho chiar așa a tors, Lachesis chiar așa a ghemuit, Atropos chiar așa a tăiat firul vieții lui, ca și al celorlalți. Când Pușkin călătorind în 1829 prin Caucaz a voit să treacă peste un râu a întâlnit un car. „Doi boi erau prinși la car și treceau încet pe mal în sus. Câțiva țărani din Georgia îi urmăreau. De unde veniți? îi întrebai — din Teheran. — Și ce duceți? — Pe Griboiedoff. — L'au dus 'napoi în Tiflis.”²⁾ Autorul comediei, „*Mintea îți face pricaz*”, ambasadorul Rusiei a fost ucis de o trupă de mardeuri în Persia.

pe băncile liceului român din Bitolia. Acolo în străinătate ei se adună dimpreună cu alți români mai puțin cultivați și vorbesc de nevoile celor de acasă, povestesc veștile rele sau bune ce le sosesc și se îndeamnă asupra celor ce au de făcut pentru a le veni în ajutor. Astfel se întemeiază numeroase societăți, mai toate cu scopuri filantropice naționaliste, care sunt de un real folos pentru lupta românilor macedoneni.

Cea dintâi societate întemeiată de ei a fost „*Speranța*”, care a luat apoi numele de „*Fărșeroțul*” după membrii societății care o sprijinesc și cari sunt mai ales români fărșeroți.

A înaintat foarte mult ca avere și ca membri, dar în ultimul timp au izbucnit neînțelegeri cari i-au paralizat întru câțva mersul înainte.

În 1906 s'a constituit societatea „*Lupoaică*”. Au luat parte români macedoneni din toate părțile și au participat și români transilvăneni. În împrejurările de atunci, când românii macedoneni erau pradă bandelor de antarți, conducătorii acestei societăți au crezut că trebuie să o amestece în lucruri delicate, cari nu erau aprobate de toți membri.

De aci neînțelegeri păgubitoare.

Acum în urmă ea a ajuns sub conducerea vrednicului tânăr naționalist Vanghele Atanasescu și a început iarăși să prospereze grupând în jurul ei foarte mulți membri.

În 1908—1909 s'a înființat „*Unirea*” a românilor fărșeroți din Gramaticova și Patiana.

Averea ei este de 800 de dolari.

În 1911 la Indianopolis s'a înființat societatea „*Picurarlu*”.

Toate aceste societăți au de scop ajutarea școalelor și bisericilor române din patrie avându-și sediul, afară de „*Picurarlu*” toate la New-York.

În 1908 s'a înființat societatea „*Frațilia*” de către vrednicul naționalist Christea Constantinescu, care murind înainte de vreme și înainte de a fi putut stabili un program precis, societatea a trebuit să ia sfârșit.

O societate înfloritoare de ajutor reciproc este „*Perivolea*” acea a românilor originari din comuna cu același nume, are un capital de 1400 dolari.

Aromânii veniți în America sunt peste 10.000 toți muncesc să se sprijinească între ei, fiind foarte agreeți de către guvernul american.

Dacă societățile lor nu prosperează precum se cuvine este că nu stau toți la un loc și nici nu se fixează în aceeași localitate. Apoi le mai lipsește și timpul necesar pentru a se ocupa cu ele. Sunt foarte buni naționaliști și oricând gata la jertfe pentru cauza națională.

Aviz!

Abonații cari sunt în restanță cu plata abonamentului sunt rugați prin aceasta să-și achite toate datoriile până la 1 Iunie 1912 st. n.

După acest termen administrația ziarului nostru va trimite cu rambursă chitanță de abonament tuturor restanțierilor, în care caz va trebui să plătească și speșele împreunate cu aceasta incasare.

Indeosebi rugăm pe aceia cari sunt în restanță încă și pentru „*Tribuna*”.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

Atragem atențiunea on. public cetitor al ziarului nostru, că cele mai noi buchete și cununi de trandafiri, — plante, flori, precum și tofelul de flori mai ieftin se capătă la

JELINEK FERENCZ
grădinar

Oradea-Mare (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis și franco.

¹⁾ Brückner.

²⁾ Pușkin: O călătorie prin Erzerum.

Un candidat de avocat

cu puțină praxă, care vorbește românește află aplicare momentană în cancelaria avocatului

Dr. Földes Béla,
Élesd, (Bihar m.)

Un acționar

dela institutul „BIHOREANA” oferă vinderea dreptului de opțiune la emisiunea nouă cu preț foarte convenabil. Reflectanții să se adreseze la administrația ziarului „Românul”.

În cancelaria subscrisului află aplicare momentană

un candidat de avocat

cu praxă.

Dr. Alexandru Morariu
Elisapetopol (Erzsébetváros).

Un candidat de avocat

cu praxă necondiționat bună pe lângă cele mai favorabile condițiuni află aplicare în cancelaria subscrisului

Dr. Iuliu Morariu, avocat,
Uioara (Marosujvár).

De vânzare.

9 bucăți acții dela „Albina” cu dreptul de opțiune se află de vânzare. Adresa se poate afla la administrația ziarului „Românul”.

H. DURATZO

fost șef. atelierului fotografic Mandy

Atelier fotografic

București, strada Gr. C.
Cantacuzino (România).

No 947.
kig. 1912

Dela oficiul comunal Somfa.

Licitațiune minuendă.

În comuna Somfa pe baza incuviințării mai înalte în scopul renovării locuinței și cancelariei notariale se escrie licitație cu suma de 9999 cor. 80 fil. care se va ținea în 28 mai 1912 a. m. la 9 ore la casa comunală din Somfa.

Înainte de începerea licitației — ceice doresc a lua parte — sunt obligați a depune vadiul de 10% din suma întreagă în bani gata sau hârtii de valoare.

Se observă, că ce privește diferitele lucrări (ca făurit lemnărit, măsurit etc.) se primesc și oferte aparte pentru fiecare.

Lucrările au să se înceapă la prima Iunie a. c. și până la 1 Octomvrie a. c. să se termine.

Planurile și specificațiunea de spese, licitația respective și alte condițiuni cu privire la ducerea la îndeplinire a lucrărilor întreprinse — în orele oficioase — se pot vedea în cancelaria notarială din Somfa.

Somfa, 14 Mai 1912.

Schneider József
not. cerc.

Teodor Szabaila
jude comunal.

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execută cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietrii monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

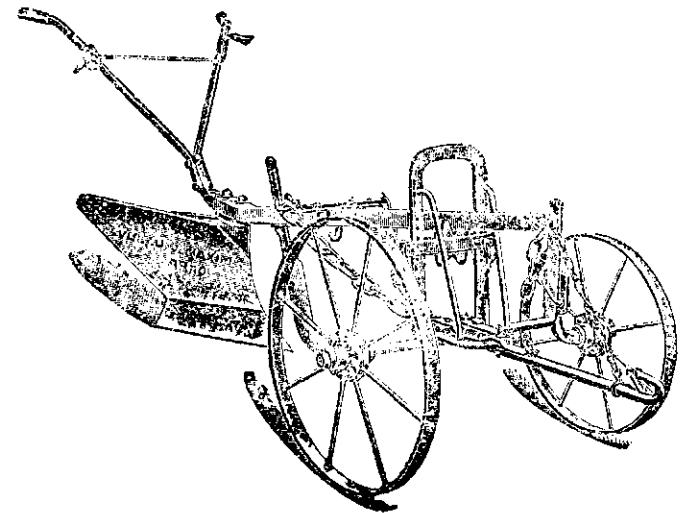
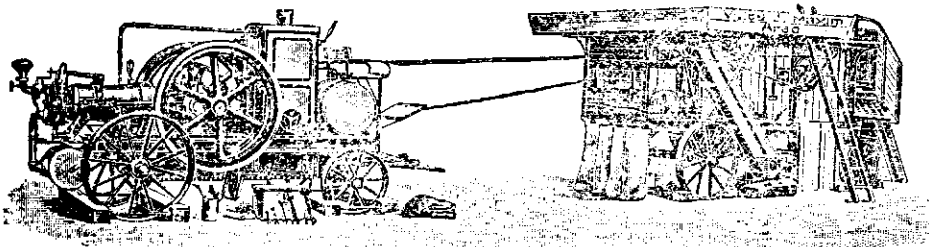
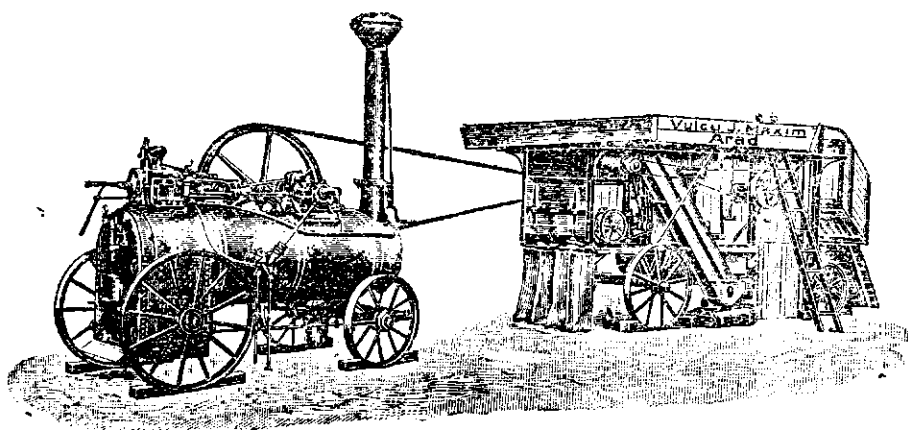
**BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE
:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::**

Rezolvă în mod foarte culant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici o cheltuială.

LUSTBÁDER ADOLF
birou de mijlocire conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o efeptuese în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglărie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

MASINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazal fémlmez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI.,
Reller Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93-13.

CIASORNICE, GIUVAERICAL, GRAMAFOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la

TOTH JÓZSEF,
orologier și chirometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mai multe de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramofone.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alți Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turcheștan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

Iohann Gensthaler

giuvaergiu și ciasornicar

in Orăștie

Szászváros.

Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios.

Sztanity György

antreprenor pentru zidiri și pardositor
Arad, piața Kelemen nr. 6.

Primește și pregătește totfelul de lucrări de pardosire, construcția drumurilor, canalizări și orice muncă în bransa aceasta oriunde, cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă condițiile cele mai convenabile. : : :

Prospecte gratis!

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

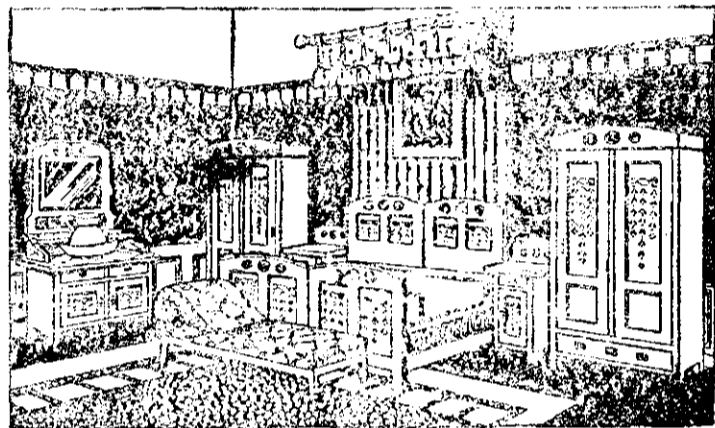
VĂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

**ATELIERUL
DE FOTOGRAFIAT
A LUI**

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se mărese cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj (Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă farmacia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Cassa de păstrare (reuniuna) Săliște.

Primește depuneri spre fructificare fără anunț cu 4 procente, pe lângă anunț cu 4 procente și jum. la sută — iar depuneri mai mari cu 5 procente. Depuneri și ridicări se pot face și prin Cassa de păstrare postală. Darea de camete o plătește institutul. Acordă împrumuturi: pe cambii, pe ipotecă replăibile în rate sau în anuități, pe obligațiuni cu cavenți, ca credite de Cont-curent pe lângă asigurare ipotecară sau de valoare (acți și efecte publice). Dobânda variază între 8 procente și 6 procente la sută, după mărimea împrumutului și asigurarea oferită. Schimbă, adevă cumpără și vinde, orice fel de monede stroine cu, cursul zilei.

Dirrecțiunea.

Prima fabrică de instrumente muzicale a lui

Babos Béla

SIBIU Bulevardul mic (Kleine Ring) nr. 24.

Depozit bogat, și foarte bine sortat de violini artistice noi și vechi și pentru școală, citeră, clarinete și instrumente de suflat, harmonice și părți de instrumente etc.

Gramafone și plăci asortiment bogat

Corzi (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță.

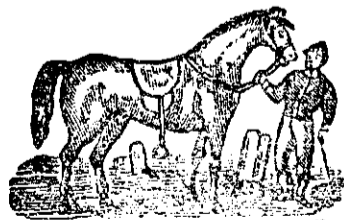
Reparaturile se execută conștiințios și artistic.

Vad Gabor

curelar și șelar

ORADEA-MARE

(Nagyvárad), str. Körös n. 38.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că sub firma de mai sus am deschis un atelier modern pentru

curele și șele

Țin în magazin totfelul de echipamente pentru trăsuri, pentru călărit și pentru vehicule. Mărfurile sunt fabricate din cel mai excelent material și se vând cu prețurile cele mai ieftine. — Primește orice lucrări în bransa aceasta. Reparații se fac cu prețuri moderate.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și točilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru **ascuțirea și repararea** de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimite 12 deodată.

Comandele se execută prompt și conștiințios.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

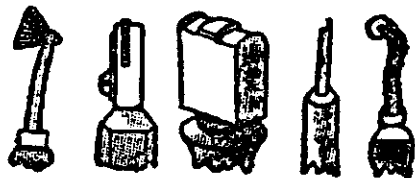
pentru domni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călătorilor aradani”, și se pot procura :: cu prețurile cele mai moderate. ::

Director: IUSTIN OLARIU.

ARAD, Szabadság-tér nr. 14.
(Filiale în PISKI și CERMEIU).

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lőrincz-u. 50.

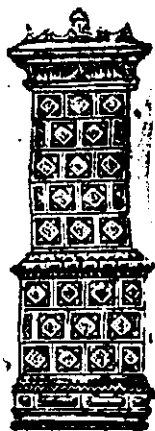

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de branșe, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

Kiss János

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár).

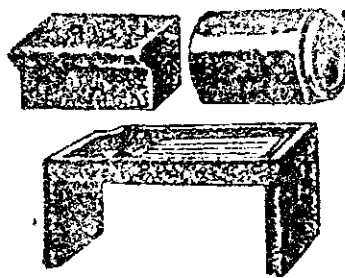
Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu **cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern** și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparaază și clădește **căminuri și vetre de fier**. Comandele din provincie se execută grabnic, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanția de 2 ani.

Mandler János

intreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

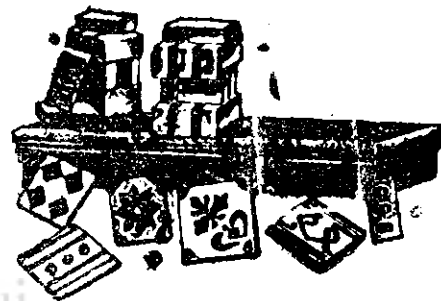
SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuni „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni artezane și vâlale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

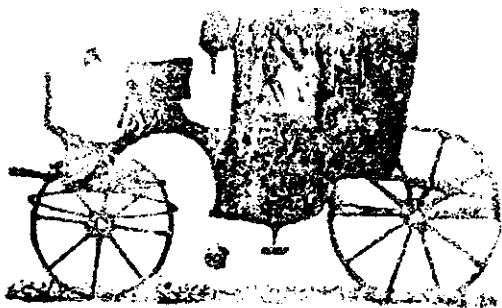
Heinrich Rastel

fabricant de trăsuri,
Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că țin în depozit cele mai moderne TRĂSURI, precum și totfelul de CĂRUȚE.

Primesc ori-ce lucrare de reparare și transformare,

văpsire și pregătire de șele în preț foarte ieftin.

Vilhelm Connerth

NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme:

bănci de școală

conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi

bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desen și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL”

INSOTIRE ECONOMICĂ ELISABETPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL”

ELISABETPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltati la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

— Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

Dacă stropești cu „FORHIN“

I - ai mai puțină bătaie de cap,

II - a lucru mai puțin,

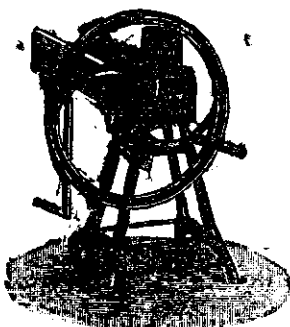
III - a cheltuială mai puțină!

deoarece »FORHIN«-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La ori-ce brumă poți se stropești, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie). Multime de scrisori de mulțumită și recunoștință. Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkénpor și Bordolpor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

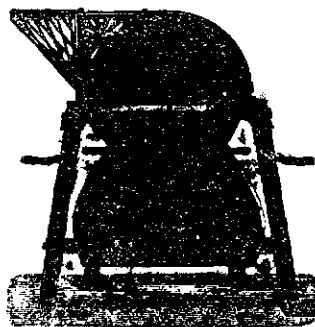
„FORHIN“ BUDAPEST, VI., VÁCZI-ÚT 93.

Hegyi János,

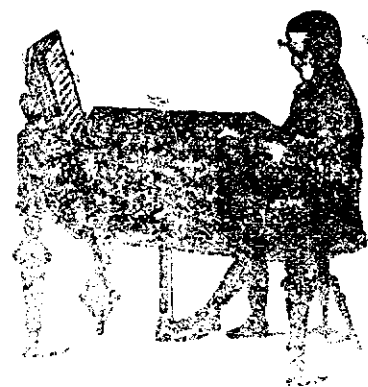
măstru lăcătuș de lucruri pentru zidiri și de artă. Atelier de mașini și depozit de mașini agricole. (Casa proprie) Aiud - Nagyenyed, Strada Tövisi-ut.

Primește ori-ce lucrare de lăcătușerie artistică și pentru zidiri, precum și lucrarea și repararea be mașini agricole și industriale. La acele mașini cari nu se pot executa în atelierul meu, am luat reprezentanța și depozitul, mai multor fabrici, despre a căror fabricații m'am convins în decursul anilor, că sunt neexcepționabile. Rog să se adreseze în ori-ce afacere referitoare la branșa aceasta, — la mine, servind ori și cui cu lămuriri. Țin în depozit și mașini de cusut, cele mai bune fabricații, precum și cumpene, cântare, decimale. — Prețuri ieftine. — Catalog gratuit. Se dau cu garanție și condițiuni de plătit și în rate.

ȚIMBALE!

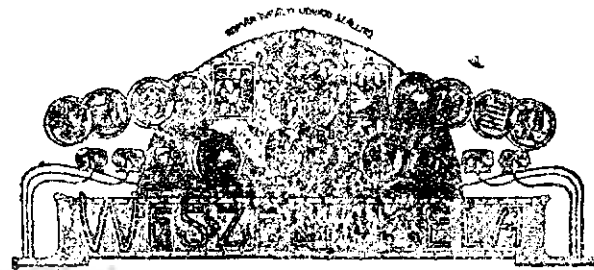
Țimbalele inventate de mine, cele mai moderne, cu organism dublu de oțel, foarte trainice și de o rezonanță deosebită se pot comanda numai dela mine, cu prețurile cele mai moderate, pe lângă garanție de 5 ani.

Mészáros Ferenc

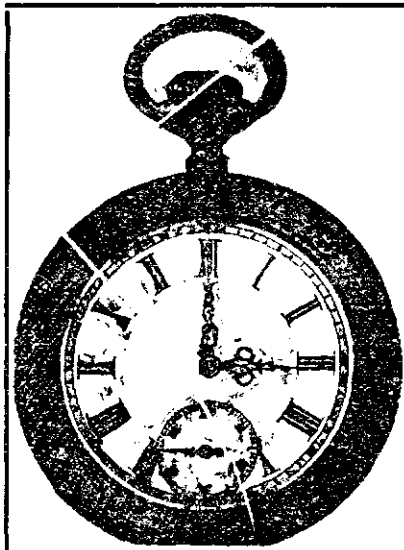
fabricant de cimbale.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

Prețurile, la cerere, se trimit gratis. Corespondența intrucât se poate să se facă în limba ungurească, germană sau sârbească.

ELŐ LÉNYI HORDÓ-GYÁROS ALAPÍTOTT 1835.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericeale**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în **rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Folosește Doamnă

„**Crema Margit**“ a lui **Földes**
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„**Crema-Margit**“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinerește și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „**Crema-Margit**“ o imităază și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„**Crema-Margit**“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀▶ Săpun Margit 70 fil, ▶▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

Pregătește: **butoaie, vane**

în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.

MARE DEP. TI
FURNISORUL CURȚII R. ALE ROMÂNE

WESZELY BELA

PRIMUL FABRICANT DE BUTOAIE,
→ LIPOVA. ←

Proprietarii

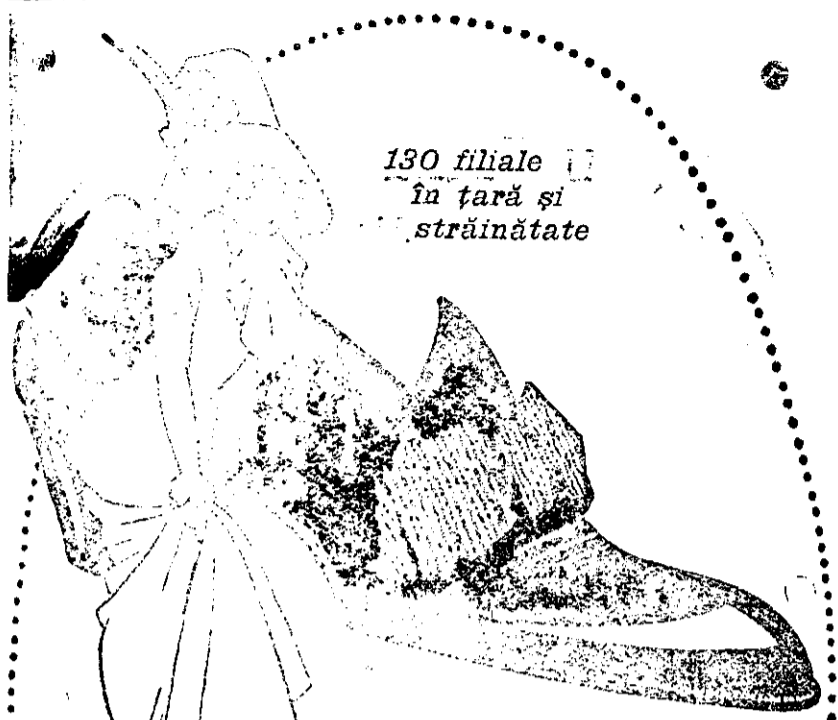
de mașini de treerat
cruță bani, timp și lucru
cu folosirea coșului
brevetat „**STERN**“

O comisie de specialitate a constatat, că o cantitate de paie de 500 de bugle treerate cu coșurile de până cum, a dat încă 680 kgr. de grâu la a doua îmblătire cu coșul »**STERN**«.

Cere prospect franco și gratuit dela

Bárdos és Brachfeld,

Budapest, VI., Gyár-utca 5.

130 filiale
în țară și
străinătate

Ghetele „TURUL”

sunt de primul rang
elegante și convenabile!

Cea mai mare fabrică de ghete din țară

„TURUL” soc. pe acții

în TIMIȘOARA.

Filiala:

ARAD, Andrásy-tér 13.

Palatul Minorilor.

Sticlar pentru zidiri și portaluri

(magazin de table de sticlă și de oglinzi).

Execut lucrări pentru zidiri noi,
sau totfelul de reparări prompt și
cu prețuri ieftine. Expediez ieftin
rolete mecanice de pânză și trestie
- - pentru ferestre - -

FRIED FERENCZ

ARAD, strada gróf Apponyi Albert nr. 15—16.

TELEFON 909.

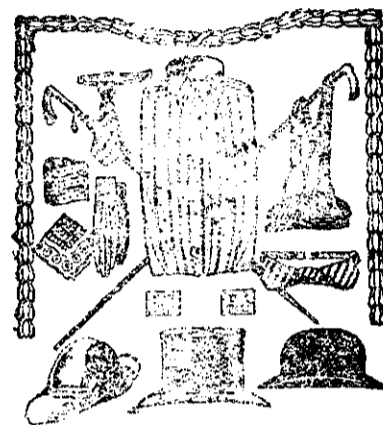
TELEFON 909.

Anunț.

S'a deschis marea prăvălie de
modă pentru bărbați și copii

CINTEA și HAU LUGOJ (Palatul reformat).

Avem onoare a atrage
atențiunea on. public asupra
prăvăliei noastre nouă și cu
totul modernă, înzestrată cu
marfa cea mai solidă și fină
din patrie și străinătate, și
astfel aranjată, încât suntem
în plăcuta poziție de a sa-
tisface toate cerințele onor.
public. În special suntem în
plăcuta poziție a recomanda
on. public specialitățile de albituri pentru bărbați, și de
ghete pentru bărbați, dame și copii. Rugându-ne de bine-
voitorul sprijin suntem

Cu stimă:

Cintea și Hau

„Someșana”,

instituit de credit și economii, societate pe acții în D. s. —
Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă ” 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi hipotecare, cam-
biali, pe lomcard. etc. — Primește de-
puneri spre fructificare pentru cari plă-
tește 5 **procente** interese, iar pentru de-
puneri mai însemnate și stabile pre-
cum și pentru depuneri dela corpo-
rațiuni culturale și bisericesti solvește
5 **procente și jum. la sută** interese.
Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

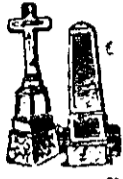
Depuneri și ridicări se pot face și prin
poștă, spre care scop la cerere se tri-
mite cheque-uri postali. — Corespon-
dența în limba română, maghiară și
germană. o o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Premiat cu diplomă dela corp. meseriaşilor.

Botházy László,

sculptor și întreprinzător de beton și piatră de artă, depozit de nisip. Nagyvárad, — Erzsébet-utca.

Primesc ori-ce lucrări ce se referă la branşa mea precum lucrări la edificii și cripte cu diferite expoziții, de piatră și marmoră, apoi cruci, monumente, etc. — Lucrez în beton cu mare pricepere, precum caldărâm de beton, canale, poduri de beton cu fier, table de ciment, bazine de asfalt. Trimit desennu și catalog. — Voiesc să atrag atenția on. public prin lucru bun și prețuri ieftine. Liferez pietri și nisip în cant. mare.

Premiat la expoziție cu medalle de aur.

H. PÁLLÁN succesor Styászni József

Fabrică ardelenă de billarde și timplărie în Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor. La cerere trimite instalatorul de billarde și în provincie. — Ține mare asortiment de billarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată în 1875. — La dorință face și firg de schimb.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Carl Piffel,

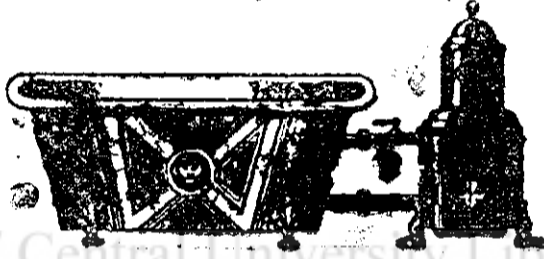
Premiat de mai multe ori.

prima fabrică de obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krausz-ferle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de finichierie și anume: vane de scăldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scăldat, încălzitoare și vane de scăldat după cel mai bun sistem (sistem propriu). Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte obiecte de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tablă cu numărul casei și cu numele străzii, măci și firme de ținc. Conduct pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci. Catalog de prețuri la dorință gratuit. Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Lepter János, fabrică de piese de fier și articole de lăcătușerie.

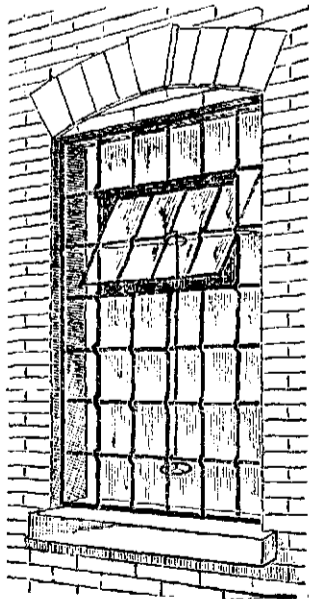
Budapest, X. Asztalos Sándor-ut 16. sz. Înființată în 1885. Adresa telegrafică: LEPTER, Budapest, Pékerdó. Telefon 55-22.

FERESTRE prinse în rame de fier, cele mai perfecte și mai ieftine în timpul prezent!

Noutate!

FERESTRELE
KÖPLINGER
BREVETATE.

INTRODUSE
ÎN 14 STATE
CIVILIZATE!

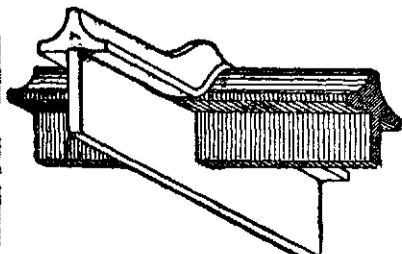
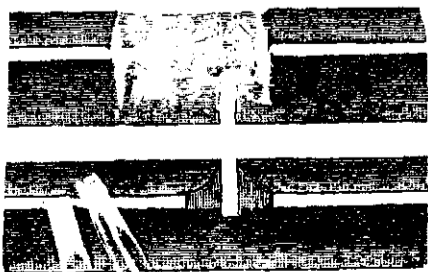

Noutate!

FERESTRELE
KÖPLINGER

sunt practice
pentru:

magazii,
hambare,
fabrici,
grajduri,
verenzi și
case de sticlă.

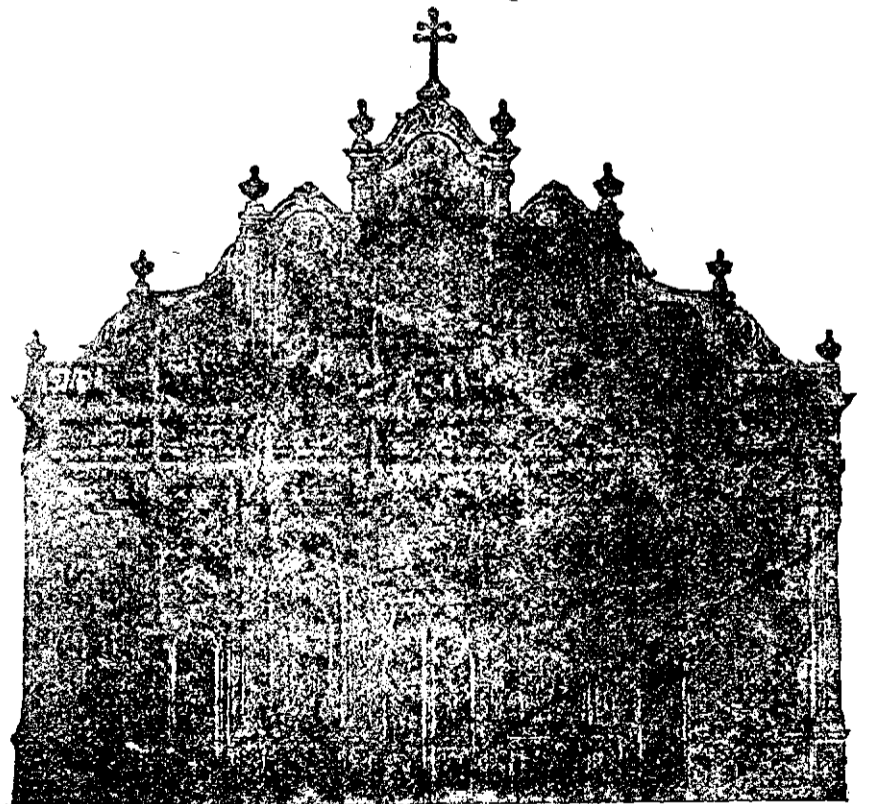

Sistem Köplinger.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

instituț pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Prețuri moderate. Condiții favorabile de plată.